

НАЗАРЕНКО Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри теорії,
історії та філософії права навчально-
наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ДЕРЖАВНА МОВА ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Нині в умовах воєнного стану надзвичайно актуальним залишається питання присвячене дослідженню значимості державної мови для сучасного українського суспільства, яке тривалий час самовіддано відстоює та намагається зберегти власну національну ідентичність. Підтримка та розвиток державної мови дедалі більше набирають значимості в умовах інформаційних впливів та швидкоплинних політичних процесів. Зокрема, в сучасній Україні важливу роль для збереження значимості державної мови відіграє стан захищеності національної безпеки, а також важливість збереження власного суверенітету та рівень правової свідомості громадян.

Діяльність органів державної влади залежить значною мірою від використання державної мови як основного інструменту управління, комунікації та реалізації стратегії подальшого політичного розвитку. Забезпечення функціонування державної мови допомагає встановити єдині правильні стандарти діловодства, офіційного спілкування, прийняття уповноваженими суб'єктами нормативно-правових актів. Саме панування державної мови представляє собою важливий інструмент для організації ефективної діяльності органів влади. Вона допомагає встановити єдність всіх управлінських процесів в державі, а також якість комунікації, правову визначеність і довіру населення. Оскільки, завжди варто пам'ятати, що державна мова представляє собою не просто інструмент спілкування, а основу всього національного буття. Крім того, вона об'єднує людей, формує їхню ідентичність, забезпечує функціонування політичної системи суспільства та захищає культурну спадщину в різні історичні періоди.

Відповідно до ст. 10 Конституції України [1] зазначено, що українська мова визнається, як єдина державна, якій гарантується її всебічний розвиток у всіх сферах суспільного життя. Також, у ч. 2 ст. 1 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [2] закріплено, що статус української мови як єдиної державної мови зумовлений державотворчим самовизначенням української нації. Таким чином, можна побачити, що висвітлення зазначених вище положень на законодавчому рівні безпосередньо пов'язане з цінністю збереження національної ідентичності, що зумовлено через формування мовної політики держави. Зокрема, яка буде впливати на загальний стан суспільної свідомості, оскільки саме мова представляється невід'ємним символом держави.

Необхідно підтримати думку, яку висловлюють О. Ф. Мельничук та М. О. Мельничук зазначаючи, що українська мова, як природна мова титульної нації, яка зародилася та еволюціонує синхронно з народом, закономірно визнана на конституційному рівні державною мовою. Вона є засобом ідентифікації української нації, що усвідомлює більшість населення України [3, с. 39]. Також О. Білоскурська, зазначає, що державна мова є не лише засобом комунікації, але й невід'ємним елементом національної ідентичності, фундаментальною основою національної безпеки та державності, формуючи соціальну та культурну єдність суспільства [4, с. 18]. Особливо важливе значення має гармонійне поєднання та взаємодія між правами людини і державними інтересами для того, щоб сприяти надійній підтримці державної мови, як невід'ємного елементу національної ідентичності.

Крім того, можна погодитись з думкою, яку висловлюють Н. Чупрінова, І. Севрук, Ю. Соколовська, які констатують те, що відсутність дієвих механізмів утвердження національної культури та української мови як державної гальмує реалізацію української національної державності, не сприяє забезпеченню інформаційного суверенітету держави, стоїть на перешкоді соціальному партнерству та національній консолідації українського суспільства [5, с. 36]. Також, Р. М. Поліщук вважає, що про рівень національної культури свідчить розвиненість національної мови. Саме вона забезпечує вираження певних емоцій, почуттів, виформовує світобачення. Фундаментальна частина культурної традиції, яка вміщує сферу духу, смислів та цінностей. Мова нації – це закономірний результат етнопсихологічних, соціально-історичних та геополітичних процесів, який дозволяє сприймати світ крізь призму національної свідомості та етнокультурної специфіки [6, с. 742–743]. Усвідомлення значущості мови в житті людини дозволяє кожному з нас відчувати свою приналежність до певного народу, мати змогу розділяти та поважати його духовний світ, не просто знати, але й поважати власну історію.

Отже, таки чином, виходячи з всього вище викладеного, можна зробити висновок, що в складних політичних умовах сьогодення державна мова дійсно залишається важливою, цінною та невід'ємною частиною національної ідентичності. Вона свого роду здатна відображати генетичну особливість народу, бути носієм його культури та традицій, які передаються з покоління в покоління. Оскільки, повага до державної мови забезпечує порядок не тільки в політичних та правових сферах життєдіяльності суспільства, але й загалом охоплює всі соціальні сфери існування. У зв'язку з чим, особливо значимою є також освітня сфера, а саме виховання молодого покоління у дусі поваги та шанування історії своєї батьківщини, любові до її мови, формування з дитинства почуття патріотизму. Значимість державної мови відіграє стратегічне значення для побудови консолідованого суспільства, яке прагне спільно працювати та розвиватись з метою встановлення демократичної політичної системи, зберігаючи права і свободи людини, сприяючи зміцненню національної свідомості.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96ВР [із змінами і доповненнями від 21.02.2014 р.] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квіт. 2019 р. № 2704-VIII. Дата оновлення: 16.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
3. Мельничук О. Ф., Мельничук М. О. Правові аспекти державної мови як засобу ідентифікації української нації. 2018. № 7 (12). *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». С. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.32782/ehrlachsjournal-2024-10.03>
4. Білоскурська О. Державна мова як виразник національної ідентичності: конституційно-правовий підхід. 2024. Вип. 10. *Ерліхівський журнал*. С. 15–19. DOI: <https://doi.org/10.32782/ehrlachsjournal-2024-10.03>
5. Чупрінова Н., Севрук І., Соколовська Ю. Національна культура та державна мова як невід’ємні складові формування національної державності. 2024. Вип. 71, том 3. *Актуальні питання гуманітарних наук*. С. 31–37. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-5>
6. Поліщук Р. М. Мова як чинник збереження національно-культурної ідентичності. 2018. № 11 (63). *Молодий вчений*. С. 740–744. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3571/3537>

НЕКІЗ Тетяна Анатоліївна,
викладач кафедри теоретичної
та консультативної психології
факультету психології Українського
державного університету
імені Михайла Драгоманова,
доктор філософії в галузі психології

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ ВОЄННИХ КРИЗОВИХ ПОДІЙ

Підлітковий період належить до найбільш напружених етапів онтогенезу людини, оскільки супроводжується значними фізіологічними, емоційними, когнітивними та соціальними трансформаціями, які підвищують вразливість особистості до розвитку емоційних порушень, зокрема тривожних станів. Воєнні дії є одним із найбільш потужних стресогенних чинників, що впливають на психічне здоров'я підлітків.